

Leto IV.

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. Letna naročnina 25 Din, za inozemstvo 40 Din.

NA MEJAH

Štev. 3.

Ček. račun št. 12.886
Telefon Jesenice 625
Uprava in uredništvo:
Jesenice, Krekovdom

Jesenice, 1. februarja 1939

Kakšne bodo bodoče Jesenice

Jesenice so se v zadnjih dveh desetletjih tako silno razvile, da je postala načrtna regulacija mesta nujna potreba. Že večkrat smo ob raznih prilikah slišali, kako se bodo speljale jeseniške ceste in ulice, kje in kako se bo kaj gradilo. V zadnjem letu se je začelo zidati Mestno zavetišče, stavbni prostor je kupila stavbna zadruga »Družina in dom« in prav v zadnjem času slišimo, da se bo že letos začela zidati nova bolnica Bratovske skladnice na Plavžu. O vseh te stavbah je rečeno, da so predvidene v tako imenovanem regulacijskem načrtu mestne občine.

Mestna občina je v skrbi za gospodarski in kulturni razvoj mesta ter za njega zunanje lice poskrbela strokovno izdelan načrt za ureditev Jesenic. Bodoča stavbna dovoljenja na Jesenicah se bodo dajala le, če bodo v soglasju s tem načrtom. Načrt je bil namreč na občinski seji dne 22. decembra 1938 sprejet in bo torej v bodoče merodajen. Izdelal ga je po daljšem študiju ing. arhitekt g. Jože Platner iz Ljubljane. Na občinski seji dne 22. decembra je g. ing. Platner podal obširno poročilo k programu za izvedbo regulacijskega načrta. To poročilo gotovo zanima širši krog Jeseničanov, zato ga podajamo dobesedno.

Program za izvedbo regulacijskega načrta.

Načrt, oziroma program, ki je danes v obravnavi, se imenuje program za napravo regulacijskega načrta. Program je sestavil odsek za napravo regulacijskega načrta s pomočjo projektanta in občinskega inženirja. Delo je bilo izvršeno in izpeljano v smislu in po navodilih čl. 12. pravilnika o izdelavi regulacijskih načrtov, ki je bil izdan na osnovi odstavka 3. §. 3. gradbenega zakona iz leta 1932.

Predmetni načrt nam kaže grafično rešitev smernice, ki jih je proučil ter utemeljil regulacijski odsek ter je to osnova, temelj bodočemu regulacijskemu načrtu. V načrtu so upoštevani vsi oziri, ki jih predvideva citirani pravilnik, znanost modernega urbanizma in napredek mesta v okviru splošnih interesov. Načrt nam kaže realno rešitev danega regulacijskega problema in ne kako akademično rešitev, ki ne bi imela za občino nobenih koristi.

Na podlagi posebnega matematičnega sistema se bo v bodočem načrtu določevala gostota posameznih predelov naselja in tako določeval karakter bodočih Jesenic. Vzeti so vsi obziri: klimatični, tektonski, geografski, hidrogrfski, enavdacijski in gospodarsko socialni, ker od teh zavisi pravilnost in sreča bodočega razvoja Jesenic.

Občina je pustila ves regulacijski pomerij zmeriti in je tako najrealneje ugotovila dejansko stanje, ker edino te pravilne točne podlage nam prikazujejo faktično situacijo vsega, kar je nepremičnega na mestnem ozemlju. Brez teh izmeritvenih načrtov bi bilo iluzorno delati kake načrte, kaj šele trasirati nove ceste, trge itd.

Načrt, ki ga tu vidimo,* je napravljen v me-

* Načrt visi na zadnji steni obč. posvetovalnice.

rilu 1:2000 ter nam prikazuje dejansko stanje in na njega nanešeno novo stanje, tako da se lahko vsak čas in povsod stori primera eno z drugim. Črna črta s širokim robom nam zamejuje celotno ozemlje, ki je vzeto v regulacijski načrt in v bodoča zakonska določila. Obenem ta črta določa gradbeni rajon, to se pravi, da je to ozemlje določeno za naseljevanje in deklarirano za sposobno za graditev. Meja gradbenega rajona poteka na zahodu v ravni črti sever-jug na Kopavniku, to je na mestu, koder doseže državna cesta št. 2. proti Hrušici najvišjo lego. Proti jugu teče meja po plastnici 5% z izvzetjem kamnoloma, nadalje ob severnem vzhodju Mežaklje, prehajajoč v severno mejo železniškega zemljišča, ki jo predstavlja proga Jesenice—Bohinjska Bistrica do zadnjih obstoječih hiš Pod Mežakljo. Nadalje poteka meja vzdolž desnega brega Save proti zahodu do smeri meje med Jesenicami in Koroško Belo in nato proti severni strani po plastnici 5% ob južnem vzhodju Telečnika in Mirce preko Plavža na izhodišče na Kopavniku. V okviru teh mej je ozemlje določeno za regulacijsko ozemlje.

V smislu zakona, to je gradbenega zakona §§ 4. in 17., so se določili zaščitni pasovi, ki predstavljajo ozemlja, koder se ne sme naseljevati. V predmestnem načrtu so deklarirana in zaščitna ozemlja južno pobočje gore Mirce in Klobučne ter severno pobočje Mežaklje. Ti zaščitni pasovi obdajajo regulacijsko ozemlje liki prstanu ter predstavljajo pljuča celotnega mesta. V notranjosti samega ozemlja pa so gotovi predeli določeni za zaščitni pas, in sicer: 30 m pas zasajen z drevjem okoli pokopališča, okrog 10 metrski pas ob železniški progi, ki predstavlja in tvori obenem sprehajališče, nadalje je zaščiteno pred kvarom dima in ropota težke industrije ostalo ozemlje z zaščitnim pasom 10—15 m pogozdenim s košatim in visokim drevjem. Skoraj vsa brežina Save je zaščitena z zelenim pasom, ki naj je podobno urejen, kakor ob železnici, kateri bo predstavljal najlepše sprehajališče. V načrtu je naznačeno, da morajo biti vsi večji kompleksi javnih naprav obdani z zaščitnim pasom, kakor na primer bolnica, šola, klavnica in cerkev ter mali kompleksi, ki se tvorijo v križiščih cest.

Nadalje se je določilo v smislu zakona ozemlje, ki je zaradi rušenja pobočij, posedanja terena ali plazovitosti neprimerno za graditev. Ta ozemlja se nahajajo na Muravi in na južnem pobočju Mirce (v načrtu so označena z rjavo barvo).

Določil se je reguliran tok Save na podlagi računov najvišjega vodostanja ter se je struga delila v profilu na normalni tok in največji tok v širini 28 metrov. Ta profil odgovarja katastrofalnemu vodostaju od 226 m³/sek.

Ravno tako so se določili profili potokov Jesenice in Ukove. S to regulacijo Save bi se pridobilo ogromno ozemlje, ki bi predstavljalo najlepše in najbolj zdrave predele mesta. K regu-

Z Jesenic

Dvajsetletnica župnikovanja preč. g. svetnika Kastelica Antona se je proslavila z društveno in cerkveno proslavo. Krekovo prosv. društvo je priredilo jubilarntu za god in za dvajsetletnico dne 16. januarja zvečer slavnostno podoknico. Pevski zbor je zapel tri priložnostne pesmi, naša godba je pa odigrala tri godbenne komade. V imenu prosvetnega društva in velikega števila župljanov je v kratkem nagovoru jubilarntu čestital banovinski svetnik g. Peter Arnež. Zahvalil se mu je za njegovo 20letno modro in uspešno vodstvo župnije ter izrazil željo, da bi še dolga leta bil voditelj in svetovalec Jeseničanom. Za pozdrav se je g. svetnik zahvalil in opozoril navzoče na ljubezen, ki jo morajo imeti verniki do svoje največje dobrotnice — Cerkve. V udeležbo 22. januarja se je pa vršila v ta namen cerkvena slovesnost. Hiše v območju župne cerkve so razobesile zastave. Ob desetih je bila slovesna sv. maša, pri kateri je sodeloval pomnožen pevski zbor in orkester. Cerkvni govor je imel preč. g. dekan Fatur iz Radovljice. Navzoč je bil tudi jeseniški rojak preč. g. kanonik dr. Franc Klinar. Zastopani so bili vsi tukajšnji uradi in javne ustanove. V imenu KID je bil navzoč generalni ravnatelj g. Noot. Jubilarntu želimo zdravja in mnogo let plodonosnega dela med Jeseničani.

Nova bolnišnica. Dne 22. januarja se je vršila izredna krajevna skupščina Bratovske skladnice na Jesenicah. Na tej skupščini je podal mjen predsednik dr. M. Oberšnel obširno poročilo o razvoju dela za novo bolnišnico in o načrtih, kje in kakšna naj bi bila bolnišnica. Na tej skupščini je padla končna odločitev, da se bo bolnišnica gradila na Plavžu na svetu gospoda Ignacija Hrovata in njegove svakinje Frančiške Hrovatove. Oba sta pripravljena odstopiti Bratovski skladnici približno 16.500² m svojega sveta po 44 din za m². Nova bolnišnica bo

imela 120 do 130 postelj. Izvedenci cenijo, da bo štala brez izdatkov za svet in brez morebitnih stanovanjskih poslopij približno 7 milijonov dinarjev. Ta vsota se bo krila iz razpoložljivih prihrankov bolniške blagajne do časa gradnje in iz posojila. Sklenjeno je bilo tudi, da se bo za obrestovanje in amortizacijo posojila povisal prispevek za bolniško blagajno od 7 na 8 odstotkov. Polovico tega odstotka plača podjetje. KID je na ta povisek že pristala. Nekaj dohodkov bo prišlo tudi iz prodaje zemljiških parcel, ki so last krajevne Bratovske skladnice in ki za gradnjo nove bolnice ne prihajajo v poštev. Prvotno se je nameravalo, da bi gradili bolnico na Javorniku. Neprimeren teren in posebno bližina tvorniških dimnikov je ta načrt odklonila. Najbolj primeren svet za gradnjo bi bil teren pod cesto na Golico. Toda ta svet že zazidava mestna občina za svoje Mestno zavetišče. Stavbne parcele pod Mestnim zavetiščem do državne ceste pa so rezervirane za stanovanjske stavbe stavbne zadruge Družina in dom. Iz vsega tega sledi, da se bodo bodoče Jesenice zlasti v najbližnji dobi razvijale še prav posebno na Plavžu.

Dr. Aleš Stanovnik in tovariši so se, kakor smo že pred kratkim poročali, spravili na polje svoje stroke in na mile viže tožijo ali zastopajo tožbe ali v tožbah pričajo proti svojim političnim nasprotnikom. Človek se nehoti spomni tistega sijajnega političnega shoda 1. decembra 1958, na katerem sta dva osamljena prijatelja g. dr. A. Stanovnika hotela delati reklamo zanj, češ da je dober advokat. V zadnji številki smo tudi napovedali, da bomo iz teh sodnih obravnav prinesli zanimivejše podatke. Nekega delavca je tožil g. advokat, ker je baje rekel na omenjenem shodu: »Tako se godi izdajalcem.« G. dr. Stanovnik je bil prepričan, da je to letelo nanj. — Naše cenjene bralce opozarjamo ob tej priliki na splošno načelo: Izdajalec se ne sme nikomur reči, tudi če je dotični res kaj ali koga izdal, ker se ta beseda smatra za žaljivko. Smeš pa reči komu, da je kaj ali koga izdal, če potem lahko to dokažeš. Tako smeš kakemu političnemu izdajalcu reči: »Ti si izdal naša načela, naše voditelje, naš program itd.« Reči pa mu ne smeš: »Tij si izdajalec.« Pravno neizobražen človek to težje razume in zato se je ob neki taki priliki prime-

laciji Save bo potrebno kmalu pristopiti, ker jemlje danes Sava že zadnje koščke ozemlja, ki je po svojih terenskih razmerah najprikladnejše za graditev.

V načrtu je razvidna podelitev regulacijskega ozemlja v posamezne gradbene okoliše, in sicer:

1. Gosto naseljeni okoliš ali strnjeni sistem na severni strani državne ceste št. 2. od ljudske šole do Čuferja, južna stran med Pavlinom in župniščem. (V načrtu je ta sistem označen z rdečo črto.)

2. Srednje naselje je določeno na ozemlju od Sokolskega doma in meščanske šole ter na ozemlju nasproti tovarne in pri carinskih in javnih skladiščih. (V načrtu je to označeno v šrafirani obliki rdeče in rumeno.)

3. Vse ostalo ozemlje je rezervirano za redko naselje, ki predstavlja danes vsesplošno težnjo modernega urbanizma, ki ustvarja vrtna mesta in v teh lepše življenje, kakor pa je v pregosto naseljenih strnjenih kvartih obstoječih mest. (V načrtu so ta ozemlja rumeno šrafirana.)

4. Ozemlje za težko industrijo je na dosedanjem ozemlju s povečavo preko Hrenovice približno do ceste od Savskega mostu na kolodvorski trg. Po vsestranski proučitvi se ta predel lahko smatra za dovolj obsežen za vsak razvoj težke industrije.

5. Predel za obrt in malo industrijo je od

meje ozemlja za težko industrijo med železnico in Savo do prečne ceste v smeri proti Golici.

6. Ozemlje za kmetijstvo je opredeljeno ozemlje med Savo in severnim pobočjem Mežaklje proti Hrušici.

Ko so se določili sistemi, je bilo treba tudi določiti ozemlja za razne institucije. Tako na primer:

a) Za železnico. Prostor za železnico je ostal v bistvu z nekaj malimi korekturami neokrnjen. Rezerviralo se je pa še ozemlje južno od prog s tem, da se je preložila Kralja Petra cesta. S tem je zadoščeno njeni potrebi po razširitvi ozemlja v neposredni bližini postaje same.

b) Prostori za šport so se določili tako, da primarno ostanejo športna igrišča na mestih, koder so. Za v bodoče pa se bo zgradilo veliko športno igrišče na ozemlju v kotu med Savo in Jesenico. Ozemlje je tako veliko, da se na njem lahko zgrade igrišča za nogomet, rokomet, tenis in dva plavalna in kopališčna bazena na prostem, z vsemi pripadajočimi poslopji.

Delavci,

branite svoje strokovne organizacije v smislu in pravcu narodnih tradicij in skupnosti.

Najmočnejši organizem industrije

Da bomo laže umeli stališče gorenjskih družin — tega najmočnejšega organizma industrije — do njene delodajalske sposobnosti in obratno ter do njenih posrednih vplivov na javno življenje, moramo poznati tudi največji delež, ki ga delavska družina vsak dan polaga v njene temelje.

To ni novo, da je hitri razvoj industrije pri nas močno udaril po širokem kmečkem stanu. Prvič zato, ker so ceneni industrijski proizvodi na vseh trgih izpodrivali kvalitativno boljše produkte kmetov in malih obrtnikov, ki so bili slej ko prej vsled višjih produktivnih stroškov delavskemu proletariatu nedostopni in udarec je bil še hujši, ker je z oslavitvijo kupne moči delavstva odpadel doslej najboljši konzument, ki je predstavljal osnovo takratnemu življenjskemu standardu kmečkega proletariata. Drugi udarec mu je zadalo uradništvo, katerega kupna moč se je hoče noče morala prilagoditi slabi gospodarski konjunkturi. Tretji kvarni povzročitelj pa je bil trgovski stan, ki je na ljubo uravnovešenju prodajne možnosti postal kvantitativno šibkejši odjemalec in s tem nemalo pripomogel h kopičenju življenjskih dobrin pri kmetu in malem obrtniku, na drugi strani pa ga je spravila naravnost v obup finančna nesposobnost delavskega proletariata in srednjega stanu. Kmet pa, ki je po krivdi drugih postal glavna žrtev gospodarske krize, je bil finančno najšibkejši kljub zadostni proizvodnji življenjskih potrebščin. Tako je nenkrat stal pred odločitvijo: ali proda svoj pridelek pod ceno (kar se je na žalost tudi dogajalo), da krije vsaj stroške proizvodnje in se s tem obvaruje najetju novih posojil, ali pa, da pristopi k medsebojni zamenjavi pridelkov in živi zgolj od njih odvisen. Da pa obvaruje svojo posest takšno, kakršna je, če je že dvigniti ne more, se je kmet kakor mali obrtnik odločil za prodajo pod dnevno ceno. V tem trenutku je trgovski stan izrabil finančno slabost vseh treh stanov, pokupil od kmeta in obrtnika skoro vse, kar sta mu ponudila, pri tem pa je svoje prodajne cene obdržal na prejšnji višini ali jih celo dvignil. Nastala je tiha, nevidna gospodar-

ska tragedija, ki jo je malokdo spregledal do dna. Tako so bili kmečki, srednji in delavski stan prisiljeni prilagoditi se trgovskemu ponudniku in skrečiti svoje življenjske potrebe na minimum. Psihološki preobrat je najprej sledil pri kmečkem stanu, potem pa še pri malem obrtniku, dočim se je srednji stan vdal na milost in nemilost slepi uradniški privrženosti. Oba sta se čutila v neznočnosti svojega stanu **ponižana in se nehoti prepustila samovoljni vabi industrije, ki je s prvim navalom obeh stanov in oslavitvijo proizvodnje v majhnem podvojila svojo produkcijo s ceneni delovnimi moči.**

Tako se je leta trajajoči kritični razvoj našega gospodarstva končal z zmago industrije in z delno propastjo kmečkega stanu, katerega stanovska zavest je najprej podlegla vabljeni uslužnosti industrije za sramotno ceno podrejenosti in suženjske pripadnosti, ki so jo z grenkim kruhom vred prejeli.

Zakon o zaščiti kmetov je skušal rešiti njih propadanje, toda žal, da je v mnogih primerih prišel prepozno.

Po teh razmotrivanjih nam je sedaj mogoče, da si bolj določneje ogledamo novo nastali položaj, na katerega so ti bežeči stanovi prišli in zaživel v novem, njim do sedaj popolnoma tujem in težko umljivem življenju — v življenju najmočnejšega organizma industrije, kateremu so žrtvovali svoje zdrave moči ter okrepili vrelce industrijske moči, ki ni nihče drugi kot tolikokrat opevana, trpinčena in premnogokrat izigrana delavska družina.

Vloga podrejenosti in suženjske pripadnosti, ki jo delavska družina ima v industriji, je bistveni del njenega življenja. Lahko trdimo, da ima to življenje, na zunaj tako mirno in uravnano, dvojno, če že ne trojno lice. Pogrešno bi pa bilo, pripisovati to suženjsko pripadnost industriji samo enemu članu družine, ki sodeluje pri nji v borbi za kruh (očetu ali celo sinovom) s trditvijo, da so samo ti neposredno vezani nanjo in da se ji samo ti direktno pokoravajo. Življenjska odvisnost od kapitala zadeva družino delavca-očeta

do njenih najglobljih korenin, ker ta odvisnost je obenem poročstvo za njen življenjski obstanek. Zato je razumljivo, da so člani družine vezani na industrijo v toliko, v kolikor so ukoreninjeni v lastni družini, v kolikor jih spaja skupna ljubezen in skupno hotenje, rasti in živeti v popolnem sožitju.

Meščanska šola se širi

Pod tem naslovom je bil priobčen v 24. številki lanskega letnika »Na mejah« članek, ki je javnosti dokazoval, da se tukajšnja meščanska šola širi na škodo jeseniške ljudske šole s tem, da ji odvzema za lastni razvoj »krvavo« potrebne prostore, ko sprejema več učencev kakor ima na razpolago učilnic. Jeseniče naj ne ravnajo po mačehovski z ljudsko šolo ter naj ji odvzete prostore vrnejo.

Za pravilno presojo upravičenosti dopisnikovih trditvev in zahtev hočem navesti nekaj primerjav med obema šolama ter javno apelirati na jeseniško občino, da bi bila meščanski šoli vsaj toliko dobra »mačeha«, kot je ljudski šoli.

V meščansko šolo se je za tekoče šolsko leto vpisalo 459 učencev in učenek, ki so porazdeljeni na 11 oddelkov. Na en oddelek pride torej 42 učencev in učenek. Najmočnejši oddelek obiskuje 46, najšibkejši pa 37 učencev. Z urnika je pa razvidno, da ima ljudska šola letos 808 učencev in učenek, razdeljenih na 22 oddelkov. Povprečno število na en oddelek je torej 37 učencev(k). Najmočnejši razred ima 47, najšibkejši pa 16 učencev(k). Za 169 učencev(k) višje ljudske šole obstoja 6 oddelkov; povprečno pride na en oddelek tedaj 28 učencev(k). Povprečno ima torej enako starih učencev(k) v enem oddelku ljudska šola 28, a meščanska šola 42!

I. b razred meščanske šole, ki ima pri normalni zasedbi 28 ur obveznega pouka na teden, mora zaradi pomanjkanja prostorov imeti pouk samo v popoldanskih urah, a I. a razred osnovne šole, ki ima tedensko pouka samo 20 ur, ima pouk dopoldne!

Risalnica na ljudski šoli, kjer je nastanjen I. a razred meščanske šole, je najslabša učilnica, kar jih ljudska šola premore. Zaradi velikosti (okrog 10 x 18 m²) je temna in mrzla kot ledenica. Učenci v njej si kvarijo oči, učitelji pa pljuče. Ker otroci v višjih razredih ljudske šole ne morejo risati v tesnih klopih, meščanska šola risalnico prav rada odstopi, če dobi zanj v zameno drugo učilnico.

Vsaka vrsta šol ima s svojim zakonom popolnoma določen namen. Ljudski šoli ga določata §§ 1. in 44. zakona o ljudskih šolah, meščanski šoli pa § 1. zakona o meščanskih šolah, ki pravi: »Meščanske šole so državne naprave, ki jim je naloga:

1. dati svojim učencem poleg potrebne socialne vzgoje in vzgoje v duhu državnega in narodnega edinstva in verske strpljivosti obsežnejšo izobrazbo kakor jim jo morejo dati višje ljudske šole;
2. pripravljati svoje učence na trgovinske, obrtno-

V tem je bistvo pripadnosti in pokorščine, na katero se kapital ob vsaki priliki z vso gotovostjo naslanja, računajoč, ne toliko na čustvovanja posameznih članov družin, katerim reže kruh, kolikor na njeno skupnost, ki sloni na gmotnih in duševnih dobrinah njenih članov.

(Dalje.)

industrijske ali kmetijske življenjske poklice s tem, da jim dajo zaokroženo praktično znanje in jim razvijajo ljubezen do teh poklicev;

5. pripravljati jih za srednje strokovne šole.

Tukajšnja meščanska šola ne dela namenoma nikake reklame, da bi pritegnila k vpisu čim večje število otrok; dolžna je pa naznaniti vsakogar, ki bi učence odvrčal od vpisa s trditvami, da je višja ljudska šola enakovredna meščanski ter da nudi mladini za življenje več praktičnega znanja kot meščanska šola. Tako zapeljevanje staršev in otrok ne sme ostati nekažnovano. Sicer pa starši dobro vedo, da obrtniki zahtevajo od vajencev, da imajo vsaj nekaj razredov meščanske šole; da je pogoj za sprejem v razne službe na zvaničniška, oziroma na uradniška mesta pri državnih, banovinskih in občinskih oblasteh dovršena nižja srednja ali meščanska šola, ne pa dovršena višja ljudska šola. Komu sta tedaj potrebna v krajih, kjer je meščanska šola, sedmi in osmi razred ljudske šole?

Spominjam se, da je tukajšnja ljudska šola že v dobi po ustanovitvi meščanske šole imela vpisanih nad 1000 otrok, a ni bilo pritožbe, da ji manjka prostora. Če bi na primer sedaj meščanska šola vrnila ljudski vse šoloobvezne jeseniške učence(ke), to je okrog 200, bi ljudska šola zanje rabila več šolskih sob, kot jih je pa odstopila meščanski šoli. Kje bi jih dobila?

Vsaka šola, ljudska in meščanska, ima določen okoliš, iz katerega mora sprejemati vse učence, ki zadoste pogojem za sprejem. Da jeseniško občino meščanska šola sorazmerno manj stane, je razvidno iz proračunov: Na banovinskih ljudskošolskih dokladah in za kritje proračuna plača občina letno nad 400.000 dinarjev, torej za otroka nad 500 din. Meščanska šola pa stane jeseniško občino z vračunano amortizacijo posojila za odkup zgradbe vred letno le okrog 75.000 din, na učenca torej le okrog 370 din. Proračun meščanske šole namreč krijejo po številu vpisanih učencev vse vsolane občine! Otrok okoliških občin tudi ni odbijati iz razloga, ker puščajo za nakup šolskih potrebščin lepe tisočake na Jesenicah.

Vsak jeseniški občan prav iz srca želi, da bi se tukajšnja ljudska šola čim bolj razvijala in razcvitala ter postala »zrcalo občine«, a vzporedno naj se razvija in razcvita tudi meščanska šola, ker starši, ki plačujejo davke za obe šoli, imajo vso pravico zahtevati enake udobnosti za otroke ene kot druge šole.

Gospodarič.

rilo, da je na sodišču nekdo vprašal sodnika: »Gospod sodnik, če ne smem reči takemu, ki je kaj izdal, izdajalec, pa mi vi povejte, kako se takemu reče!«

Vse pisarniške in knjigoveške potrebščine v trgovini Krekovega doma

Kmečki značaj naših krajev. V splošnem je v Sloveniji 72% vsega prebivalstva kmečkega. Še najmanj ga je v sodnem okraju Kranjske gor, in sicer 40%. Nad 80% ga je v okrajih Dol. Lendava, M. Sobota, Ptuj, Črnomelj in Šmarje pri Jelšah.

Tudi pri nas velja. Hrvatska dnevnik, glasilo hrvaškega dr. Mačkovega gibanja, piše v uvodniku dne 22. januarja 1939 naslednje: »Če more primorska banovina na leto dati na 1000 prebivalcev po 37 porodov, bi mogla savska banovina dati še več, ker je v njej mnogo bogatih krajev. Zato je jasno, da revščina ni vzrok tako malega števila porodov, kot tudi ni edini vzrok tako veliki umrljivosti v banski Hrvatski. Vzrokov za to je pa treba iskati drugje. Ti vzroki so v prvi vrsti v moralnem svetu... Za uspeh vsake plemenite akcije je potrebna morala. Kjer ni morale — tam ni trajnega uspeha niti v eni akciji... Kdor se ne želi mučiti z otroki, ta se tudi ne bo brigal, da bi povečal število glav svoje družine. Za vse, za kar je treba napora, skrbi, požrtvovalnosti in delavnosti, je najprej treba morale. Zaradi tega bela kuga ni edino zlo, ki gospodarji v teh krajih ne napredujejo niti zadrage, niti nobene prosvetne akcije, vse hira, razen zabav in veseljačenja. V takih krajih imajo mnogo smisla za lepo obleko in za veselo petje, za dobro vino in mastne založaje, toda to je tudi vse, za kar imajo taki ljudje smisel... S padanjem števila rojstev gre vzporedno tudi naraščanje revščine, ki se za sedaj tam še ne opaža, pa se bo kazala vedno bolj... V akciji za pobijanje tega zla, padajočih porodov, kakor tudi za zmanjšanje umrljivosti mora sodelovati vsa hrvaška družba. Dvigniti se mora gibanje vsega našega naroda, ker gre za njegov obstanek in za njegovo samoohranje. Brez tega ne bo uspeha. Kaj neki bodo k tej izjavi dr. Mačkovega glasila rekli tisti reče polbarvani slovenski »mačkoveci«, ki neprenehoma

Godina Jože:

V znamenju zelene kravate

(Dalje)

Dne 22. maja 1932 se je vršila pri Sv. Trojici cerkvena slovesnost. Pri tej priliki je prišel tudi župnik (Komljanec) od Sv. Križa pri Litiji ter pripeljal s seboj veliko občanov od Sv. Križa. Po maši, ki se je končala ob 11, je sklical omenjeni župnik pred cerkvijo javni shod brez vsakega dovoljenja.

Na shodu je govoril in zabvaljal čez vlado, g. bana in dr. Rožiča. Nekateri med njimi, tudi posestnik Ivan Cerar iz Konfina št. 58, so kričali: »Dol z vladjo, dol z banom!« Mašo je imel dekan iz Moravč, ki se pa shoda ni udeležil, pač pa je bil na shodu prisoten župnik Markič Josip.

Ko je ves narod izšel iz cerkve, je župnik Komljanec stopil na zid pri cerkvi in začel zbor. Na zboru je bilo okoli 200 do 250 udeležencev. Na zboru je bilo več vzklikov proti vladi, režimu, banu, a udeleženec Gregorin iz sela Klopče, občina Dolsko, je vpil: »Dol z vladjo« in še več drugega. Cerar Janez iz Sela je vpil: »Dol z vladjo, dol z Marinkovičem, dol z banom, Korošca pa gor!«

Zupanstvo bivše občine Brezovica je v svoji vne- mi za režim napravilo sledečo ovadbo:

»Šolski upravitelj Leštan Avgust in Jakob Rožič sta se takoj, ko sta zvedela za shod (pri Sv. Trojici), zglasila v farovžu in se zgražala nad takim postopanjem od strani duhovščine, katera pod plaščem huj-

ska ljudstvo proti državi. Zupan, podžupan, oziroma podpredsednik krajevnega šolskega odbora pri Sveti Trojici, šolski upravitelj in Jakob Rožič z Vrha bodo šli jutri h gospodu banu ter vse to javili. Pripomniti je, da je imel mašo dekan iz Moravč, toda on se je po maši takoj skrile.

V aktih državnega sodišča v zvezi s šenčurškimi dogodki so omenjene tudi Jeseniče. Kakor znano, je pod imenom šenčurški dogodki znan shod Živkovičevega poslanca za kranjski okraj g. Barleta Janeza. Shod se je vršil v nedeljo 22. maja 1932 v Senčurju pri Kranju. Prišlo je mnogo ljudi in tudi mnogo žandarmerije. Gospod poslanec je komaj ušel. Razburjeni zborovalci so začeli metati polena, ki so bila v skladovnicah na dvorišču g. Umnika. Padli so tudi streli od strani orožništva. Torej nekoliko važnejši dogodek. Da bi režim umil svoje sramoto, si je izmislil progon zavednih Slovencev s tem, da jih je obdolžil protidržavnosti in izdajstva! — Jeseniče so omenjene v aktu ljubljanske policije pod št. .... 1936-53: »Iz ovadb proti izrednikom ob priliki shoda poslanca g. Janka Barleta v Senčurju, je razvidno, da so dne 22. maja prišli na shod tudi neki neznan mladeniči, 6 po številu, z Jesenic in neki tudi iz Domžal...« Dali so res bili kaki Jeseničani zraven, mi ni znano.

(Dalje prihodujič.)

drugače uče slovensko ljudstvo, kateremu so s takim svojim delom napravili že strašno škodo.

Dovje

Zelo potrebno bi bilo, da bi železniška uprava uvidela potrebo in do-delila vlakom, v prvi vrsti tistemu, ki odhaja z Jesenic proti Kranjski gori ob pol 19. uri, in tistemu, ki pripelje zjutraj ob 7. uri na Jesenice, vsaj še po en vagon. Kajti gneča je taka, da stoji človek kakor žveplenka v škatlici. S temi vlaki se vozi zelo veliko število otrok v šolo in nazaj. Za te otroke bi moral biti poseben vagon, kajti otroci zasedejo vse prostore, a stari, utrujeni mož, ki se vrača z dela ali odhaja na delo, mora stati v gneči in poslušati to mladino, da ga bole ušesa in komaj čaka, da pride postaja, na kateri izstopi.

Dne 15. januarja so gostovali na našem odru člani cerkniškega Prosvetnega društva z veseloigro »Detektiv Megla«. Obisk je bil zadovoljiv.

Naše društvo je pridelilo 22. januarja burko v treh dejanjih »Gospoška kmetija«, katera je prav primerna za predpustni čas. Je polna zabave, smeha in so odšli gledalci dobre volje na svoje domove. Vloge so bile pravilno razdeljene

Cerkveni vestnik

Poroke: 15. januarja: Krušič Stanislav, tov. delavec, Pod Mežakljo, in Tratnik Franciška, hči tov. del. Javornik; 22. januarja: Bertancelj Ivan, tov. del., Delavska 2, in Kajzar Antonija, služkinja, Industrijska 4.

Rojstva: 17. januarja: Ana Dernič, hči tov. del. Marjana, Hrušica 71; 15. januarja: Stanislav Marjan, sin učitelja Stanislava Lampiča, Jadranska 6; 11. januarja: Francišek Mihelič, sin tov. delavca Franceta, Pod Mežakljo 71.

Smrti: 10. januarja: Janez Košir, vdovec, Zgornji Plavž, star 69 let; 11. januarja: Pavla Azman, žena tov. delavca, Gregorčičeva ulica, stara 54 let; 18. januarja: Marija Tancar, žena tov. delavca, Kralja Petra cesta, stara 72 let.

Slavko Savinšek:

Med Mežakljo in Mirco

(Dalje)

»Preveč splošno sodite in prestrogo!«

»Iz izkušnje! Dokler je človek v bližini in vsak dan s svojo pojavo spominja okolico nase, se še malo menijo zanj; ko pa odide in je daleč, pa kar utone v spominih!«

Ni mu odgovorila. Na obrazu je stalo povelje: tiho, mirno! In kakor je tudi Dreja skrivaj iskal odmeva svojih in njenih besed, ni našel mnogo, kar bi mu odgovarjalo. Le v očeh je videl nekaj: a si ni upal prav razlagati.

Prišla sta do Belčevega doma.

»Stopite malo noter, gospod Dreja, saj dvomim, če boste še kaj prišli, preden odidete v tujino. Redek gost ste pri nas!«

»O, saj večkrat pridem! Čakajte, ko se bom vrnil domov, bom tako pogost, da se me boste naveličali.«

»Tega ne verjamem! — Če ni Anica šla domov pred nama, jo lahko tu pri nas počakate. Mimo vedno hodi iz cerkve in tudi danes bo gotovo prišla.«

»Če dovolite, pa sprejem vašo gostoljubnost.«

V sobi ni bilo nikogar. Dreja je sedel k oknu. Amorček se je stisnil k njemu. Milka pa je pravkar odložila klobuk in pritegnila stol bližje oknu, da bi laže govorila z Drejo, ko se z ihto odpro vrata in v sobo plane Anica, rdeča in spehana, da ji gori obraz in telo.

»To se vama je mudilo, kot bi vama za petami gorelo!«

»Kod pa si prišla, Anica?«

»I, po cesti, kod pa! Seveda, če ima človek važne pogovore, ne utegne misliti na kaj drugega!«

»Oziral sem se na cesto, pa te nisem videl.«

»Seveda, ko pa je toliko zanimivejših reči, ki človeku uklepajo pogled, da ne utegne drugam!«

Milka je vstala že v trenutku, ko je vstopila Anica, in kri se ji je umaknila iz lic ter se skrila vsa v srcu.

»Na, sedi, Anica!« ji prijazno ponudi svojo stolico.

»Ne bom sedla. Mudi se mi domov. Samo pogledat sem prišla, če je morda Dreja tukaj.«

»Kje pa si bila, Anica, pri cerkvi? Iskal sem te povsod, čakal pod drevjem, kakor sva bila domenjena, — kaj ne gospodična Milka, še vi ste mi pomagali iskati? — pa te ni bilo nikjer!«

»Ko se vama je pa tako mudilo domov. Hitela sem in komaj se je opravilo skončalo, sem že videla, da sta odhajala.«

»O ne,« se vmeša Milka, »saj sva skoraj do zadnjega čakala! Ko te pa ni bilo, sva menila, da si morda šla naprej.«

»Ah, beži, beži, Milka, to le zaradi lepšega praviš!«

Dreja je bilo sram za Anico in kri mu je planila v lica.

»Nikar ne delaj krivice Milki, Anica! Največ si vendar ti kriva, ker te ni bilo o pravem času, kakor si obljubila!«

(Dalje prihodnjic.)

**Varno
naložite svoj
denar!**

HRANILINCA IN POSOJILNICA NA JESENICAH

obrestuje vse stare in nove vloge po 4%. Nove vezane pa po 5%. Vaš denar je varno naložen pri njej. Zanj garancirajo hranilnične rezerve, kakor tudi vsi združni člani z vsem svojim premoženjem. Najmanj stokratna je ta garancija.

Razglas

Na županstvo jeseniške občine se sedaj v zimskem času vedno pogosteje zglašajo razni brezposelni pa tudi tisti, ki so bili čez poletno sezono zaposleni pri sezonskih delih in kot taki v smislu § 74. naredbe o podpiranju brezposelnih nimajo pravice do brezposelne podpore pri Borzi dela (v Ljubljani) in iščejo pomoči.

Jeseniška občina nima dovoljnih sredstev, da bi mogla v zadostni meri vsem pomagati, niti jih zaposliti pri kakih zasilnih delih, da bi se mogli preživeti.

Zato županstvo jeseniške občine naproša vse tiste, ki bi rabili za izvrševanje katerih koli del začasno ali tudi za daljši čas kako delovno moč, da se v vsakem takem primeru obrnejo na občinski urad, ki jim bo preskrbel primerne delavce.

Tajnik:
Dr. Zalokar V. l. r.

Župan:
Markež V. l. r.

**Vsi agitirajte za naš list!
Zahtevajte „Na mejah“ v
gostilnah in kavarnah!**

Za elektriko

vse najcenejše in ugodnejše pri

Jože Markež

elektrotehnično podjetje

Jesenice, Murova, tel. 605

Pijte in jejte poceni in dobro

Kdor hoče poceni jesti,
pride

v Krekov dom

Kdor hoče dobro jesti,
se abonira

v Ljudski kuhinji

Kdor hoče dobro in poceni piti, mora priti

v Katakombe

Belo namizno
vino din 10 — liter